Grondwaterbescherming

Zorgplichten

Guido van Thiel
T: 026 - 359 99 51
E: g.van.thiel@gelderland.nl

provincie Gelderland

Zorgplicht met betrekking tot grondwaterbescherming

Zorgplicht = de verplichting van een persoon of organisatie om redelijke zorg en voorzorgsmaatregelen te nemen om schade (aan anderen) te voorkomen.

In dit geval milieuschade gelet op de kwaliteit van het grondwater vanwege de drinkwaterwinning.

- Drinkwaterwet
- Omgevingswet
- Omgevingsverordening Gelderland

Zorgplicht Drinkwaterwet

Artikel 2

1. Bestuursorganen dragen zorg voor de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening.
2. Bij de uitoefening van bevoegdheden en toepassing van wettelijke voorschriften door bestuursorganen geldt de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening als een dwingende reden van groot openbaar belang.

Memorie van Toelichting (Tweede Kamer, vergaderjaar 2006–2007, 30 895, nr. 3, p. 39):

Gemeenten en provincies dragen vooral verantwoordelijkheid als eigenaar van drinkwaterbedrijven en in noodsituaties. Daarnaast zijn zij, evenals bestuursorganen van waterschappen en gemeenschappelijke regelingen, krachtens deze bepaling verplicht om ook bij de uitoefening van overige bevoegdheden, zoals in het kader van de ruimtelijke ordening, te voldoen aan deze zorgplicht.

Ruimtelijke regels met betrekking tot grondwaterbescherming

Omgevingsverordening Gelderland bevat instructieregels voor omgevingsplannen (inclusief BOPA's!):

Artikel 5.56/5.57 (omgevingsplan binnen een waterwingebied/grondwaterbeschermingsgebied)

Voor zover een omgevingsplan van toepassing is op locaties binnen een waterwingebied/grondwaterbeschermingsgebied, laat het omgevingsplan geen activiteit of functie toe die een groter risico kan vormen voor de kwaliteit van het grondwater dan de activiteit of functie die al rechtmatig op die locatie wordt verricht of is toegestaan vóór 1 januari 2024.

Voor grondwaterbeschermingsgebieden geldt de uitzondering dat compensatie van het risico mogelijk is (als een groter risico niet kan worden voorkomen en compensatie van dat risico verzekerd wordt door regels in het omgevingsplan (artikel 5.57, tweede lid, Omgevingsverordening Gelderland.

Zorgplicht Omgevingswet

Artikel 1.6 (zorgplicht voor een ieder)

Een ieder draagt voldoende zorg voor de fysieke leefomgeving.

Artikel 1.7 (activiteit met nadelige gevolgen)

Een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor de fysieke leefomgeving, is verplicht:

a. alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen,
b. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken,
c. als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van hem kan worden gevraagd.

Zorgplicht Omgevingswet

Daarnaast geldt een algemeen verbod (artikel 1.7a): Het is verboden om een activiteit te verrichten of na te laten als daardoor aanzienlijke nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving (dreigen te) ontstaan.

Zie artikel 1.3 Omgevingsbesluit: onder meer direct of indirect stoffen of warmte in water of bodem brengen, waardoor aanzienlijke schade aan de kwaliteit van water of bodem ontstaat of dreigt te ontstaan.

Deze algemene zorgplicht en het verbod zijn **niet van toepassing** als er een specifieke zorgplicht geldt of er gedetailleerde specifieke decentrale of rijksregels zijn (artikel 1.8).

Als bijvoorbeeld het Bal van toepassing is, gelden specifieke zorgplichten van het Bal én andere algemene regels (of vergunningvoorschriften).

Zorgplicht Omgevingsverordening

Artikel 4.16 (specifieke zorgplicht)

1. Degene die een grondwaterbedreigende activiteit verricht in een *[beschermingsgebied voor het grondwater]* en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor de kwaliteit van het grondwater, is verplicht:

   a. alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen;

   b. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken; en

   c. als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.

2. Deze plicht houdt in ieder geval in dat Gedeputeerde Staten en de directeur van het drinkwaterbedrijf onverwijld op de hoogte worden gesteld als nadelige gevolgen voor de kwaliteit van het grondwater zich voordoen of dreigen voor te doen.

Zorgplicht met betrekking tot grondwaterbescherming - werking

Strafrechtelijk handhaafbaar:

- specifieke zorgplicht uit Omgevingsverordening
- algemeen verbod (artikel 1.7a Omgevingswet)

artikel 1a, onder 1, Wet op de economische delicten: Economische delicten zijn eveneens overtredingen van voorschriften, gesteld bij of krachtens de Omgevingswet, de artikelen 1.7a en 4.1, eerste lid, voor zover dat voorschrift is gesteld in een […] omgevingsverordening met het oog op het waarborgen van […] het beschermen van de gezondheid en het beschermen van het milieu, […].

algemene zorgplicht (artikelen 1.6 en 1.7 Omgevingswet) en zorgplicht Drinkwaterwet dus niet!

Specifieke zorgplicht – bestuursrechtelijke handhaving

Rechtbank Midden-Nederland 13 augustus 2024, ECLI:NL:RBMNE:2024:4910

Eerste uitspraak over de handhaving van specifieke zorgplichten onder de Omgevingswet.

(artikel 11.27 Bal, specifieke zorgplicht voor flora- en fauna-activiteiten; vergelijkbaar met specifieke zorgplicht voor grondwaterbescherming)

Oordeel rechtbank:

- Sprake van overtreding bij evidente strijd met de specifieke zorgplicht.
- Directe handhaving van het overtreden van de specifieke zorgplicht is niet gerechtvaardigd als diegene redelijkerwijs niet kon weten wat in het concrete geval een goede invulling is van de specifieke zorgplicht.

Zorgplicht met betrekking tot grondwaterbescherming - werking

Gehele grondgebied

Zorgplicht **Drinkwaterwet**

door overheden/bestuursorganen

- *Specifieke ruimtelijke regels Omgevingsverordening*
- *Regels voor grondwaterbedreigende activiteiten*

Specifieke zorgplicht **Omgevingsverordening**

door overheden, bedrijven en burgers

- *strafrechtelijk handhaafbaar*

Beschermingsgebied grondwater

Zorgplicht **Omgevingswet**

door overheden, bedrijven en burgers

- alleen het algemeen verbod strafrechtelijk handhaafbaar; algemene zorgplicht niet